

Jan Jozef Cordus is geboren op 6 januari 1918 in Djokjakarta, NOI. Hij was de zoon van Johannes Cordus en Emilia Land. Hij had twee broers, Jan (24 mei 1920) en Daan (26 september 1922). De familie was van Indo-Afrikaanse oorsprong.

Vanaf 1859 verrees op een kavel vlak buiten de garnizoensstad Poerworedjo de Afrikaanse Wijk ('kampong Afrikan'), waar 32 afgezwaaide Afrikaanse KNIL-militairen een eigen huis bouwden en samenwoonden met hun inheems-Indonesische concubine. De afgeschermdde woonwijk was de enige plek in Nederlands-Indië waar louter Indo-Afrikaanse gezinnen bij elkaar woonden. En daardoor ook de locatie waar de meeste West-Afrikaanse tradities van generatie op generatie doorgegeven zijn.

Samen met zijn broers was hij in Poerworedjo padvinder bij de katholieke groep St. Sebastiaan. In 1935 tijdens het patroonsfeest van St. Sebasatiaan, de naamgever van de groep, kreeg hij het tweede klas insigne uitgereikt.

'n Hartig woord van Hopman, het uitreiken van het tweede-klas insigne aan Jozef Cordus, en de achtste jaarster aan L. Soeparman—dan—'t ging crescendo,—werd het eerste-klas insigne toegekend aan onzen eersten eerste-klusser Theo Perenboom.—De demonstraties op het speelveld hadden veel bekijks: jammer dat de brandende zon de toeschouwers te veel in de schaduw dreef, anders had men nog meer bewonderd, wat er gepresteerd werd niet-tegenstaande de warmte.

Jan Jozef zat in het leger en was sergeant bij het KNIL. Hij werd na de capitulatie op Japan krijgsgevangen genomen en kwam terecht in kampen in Magelang en Soerabaja. Via Singapore kwam hij terecht in Birma waar hij als dwangarbeider tewerkgesteld werd aan de Birmaspoorweg.

De Birma-Siamspoorweg, Birmaspoorweg of Dodenspoorlijn was een spoorlijn van 415 km tussen Non Pladuk in Thailand (Siam) en Thanbyuzayat in Myanmar (Birma). De spoorlijn was voor de Japanse bezetters nodig om een directe verbinding naar de kust van Birma te creëren, zodat Japanse schepen niet meer om het hele schiereiland hoefden te varen.

Het werk aan de spoorlijn begon op 16 september 1942 en werd 16 maanden later voltooid. Er werd gebruikt van oude spoorlijnen die onder andere op Java en andere bezette gebieden in Zuidoost Azië ontmanteld werden. De Japanners maakte gebruik van krijgsgevangenen en burgers om de spoorlijn aan te leggen. Er werd aan de beide uiteinden van de spoorlijn in Thailand en in Birma begonnen met werken. Alle krijgsgevangenen werden in groepen onder de kampen verdeeld die naast de rivieren Khwae Yai en Khwae Noi waren geplaatst. Als een traject klaar was, ging een groep naar een volgend werkkamp om aan een volgende traject te werken. In de zomer van 1943 werd de zogeheten 'Speedo-tijd' door de Japanners ingevoerd. De dwangarbeiders moesten zich dubbel inspannen om het spoor af te krijgen. De dwangarbeiders ontmoeten elkaar in oktober 1943 in Konkuita.

Tijdens de aanleg stierven per dag gemiddeld 75 arbeiders. 15 000 krijgsgevangenen stierven aan uitputting, ziekte en ondervoeding (7000 Britten, 4500 Australiërs, 130 Amerikanen en 3000 Nederlanders). Daarnaast stierven ongeveer 100 000 Thaise en Indonesische romoesja's en Birmaanse en Maleisische dwangarbeiders bij de aanleg.

Na de voltooiing van de spoorweg in december 1943 bestond het werk uit onderhoud en reparatie van schade door geallieerde bommenwerpers. Ook moest er bijvoorbeeld hout gekapt worden om de stoomtreinen te laten rijden. De werkkampen lagen vaak naast vitale punten van de spoorweg, waardoor bombardementen ook veel slachtoffers en gewonden onder de dwangarbeiders maakten. Op een aantal plekken werden ook hospitaalkampen ingericht. Een deel van de krijgsgevangenen die gewerkt hadden aan de aanleg, werden als dwangarbeider naar Japan verscheept.

Jan Jozef zat onder andere in kamp Moulmein, Thanbyuzayat, kamp 45, Aperon (kamp 80), kamp 93, kamp 105 en kamp 63. Ook zijn broers Jan en Daan werden als krijgsgevangene tewerkgesteld aan de Birmaspoorlijn. Jan kwam terecht in kamp Aparon waar ook Jan Jozef zat. In Birma hadden Jan en Jan Jozef handeltjes met Birmese vrouwen buiten het kamp. Dat werd ontdekt en beide broers zijn hardhandig verhoord en gemarteld, maar ze wilden niets vertellen. Jan is overleden op 31 december 1944 in Kamp Aparon. Jan Jozef werd later op het nippertje gered van het vuurpeloton door de capitulatie van Japan. Daarna ging hij naar Thailand waar hij zat in kamp Chungkai en Tamarkan. Ook broer Daan overleefde de oorlog.

Na de Tweede Wereldoorlog vochten de KNIL-militairen met Nederland tegen de Indonesische onafhankelijkheidsstrijders. Jan Jozef sneuvelde op 12 november 1947 als KNIL militair in de politionele acties te Tandjong Poera (Sumatra). Hij is 29 jaar geworden. Jan Jozef ligt begraven op het Nederlands ereveld Leuwigajah te Cimahi.

Hij ontving postuum het Mobilisatie Oorlogskruis en Ere teken voor Oorlog en Vrede in 2017.

In Nederland is een plaquette met zijn naam erop in Oirschot bij het monument van de Limburgse Jagers.

Meer informatie

De Vergeten Krijgers van Griselda Molemans uit 2016

Zwarte Hollanders van Ineke van Kessel uit 2005

[Jan Jozef Cordus \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Oirschot, monument voor gesneuvelde Limburgse Jagers -](#)

[Nationaal Comité 4 en 5 mei](#)

[Facebook](#)

[De koerier » 23 jan 1935 - Art. 24 | Delpher](#)

[Krijgsgevangenen Birma - Siam Nationaal Archief](#)

[Birma-Siam-spoorweg - Wikipedia](#)

[De Birma-spoorlijn - Spoorlijn van de dood | Historiek](#)

[Birma-Siam Spoorweg - SHBSS](#)

foto: Jan Jozef, Daniel & Jan in Poerworedjo - Midden-Java 1934

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.